

citur, ei quod alteri dicitur: Vade, et annuntia gloriam Dei. Erudit enim nos prohibere eos, qui volunt nos propter nos laudare; si autem ad Deum gloria refertur, non debemus prohibere, sed magis injungere ut hoc fiat.

COMMENTARIUS.

1. *Dubium.* — *Responsio.* — Quæ D. Thomas docet in articulo perspicua sunt. In solutione vero ad 1, investigat an, sicut Christus fecit miracula in corporibus hominum, ita fecerit in animabus. In qua re imprimis dubitari potest cur D. Thomas omnino prætermiserit mortuorum resurrectionem. Hujusmodi enim miraculum non minus circa animam, quam circa corpus fit. Tam supernaturale enim est animam semel a corpore separatam iterum illi uniri, sicut corpus animæ. Quando enim Christus dixit: *Lazare, veni foras*, non minus miraculosum fuit animam obedire, et ab inferis, illius vocis virtute, revocari, et corpori copulari, quam corpus ipsum subito excitari, et extra monumentum prodire; hoc igitur miraculi genus circa animas versatur. Tamen D. Thomas de illo non est locutus, quia in argumento non considerat animam in ordine ad corpus, seu ut est forma corporis. Quoniam miracula, quæ circa illam sub hac ratione fiunt, cum terminentur ad totum compositum, sub miraculis (ut ita dicam) corporeis continentur. Consideravit ergo animam, ut est mens, seu spiritus, id est, ut intelligit et amat, nam sub ea ratione quodammodo abstrahit a corpore.

2. *Conversio peccatoris insigne miraculum.* — *In verbo Christi, virtus et energia.* — In hac re est secundo considerandum, quod, licet hominum justificatio potius sit finis miraculorum quam inter miracula annumeranda, tamen quoad modum interdum est miraculosa, et tali modo facta, potuit etiam ad doctrinæ confirmationem et testimonium divinitatis Christi adduci. Et hoc modo miraculosum fuit quod Christus verbo et imperio suo peccata dimitteret, quoniam quia talis modus non objiciebatur sensibus, interdum oportuerit eum alio sensibili signo confirmare ac manifestare, sicut legimus factum Matth. 9. In hoc etiam genere numerari possunt subitæ conversiones hominum, qui diuturna consuetudine in peccatis volubantur, sicut de Matthæo legimus. Sicut enim Augustinus inter magna miracula Christi ponit, quod per paucos et simplices homines mundum converte-

rit, ita merito etiam inter miracula magna numerari potest, quod uno verbo Matthæum convertit, Mat. 9, uti ibidem notat Hieronymus, quoniam ipse indicet aliquid sensibile reluxisse in facie Domini, quo videntes ad se trahere poterat primo aspectu, quod etiam hic D. Thomas refert, et non videtur ei displicere. Mihi tamen incertum est; non enim videtur necessarium quod in vultu Christi aliquid sensibile miraculose apparuerit, præter decentissimam vultus ejus gravitatem ac venustatem; efficacia enim verbi ejus non erat in sensibili specie, sed in virtute, quoniam etiam aspectus ejus esset gratissimus, et ut sic posset aliquid deservire. Tertio est in ultima parte ejusdem solutionis observandum, duo genera miraculorum ibi numerari. Primum est in virtute quam Christus habebat in verbo ad terrendos homines, eosque solo etiam verbo in terram prosternendos, ut Joann. 18 fecit. Et hæc virtus esse poterat vel ex actione circa animam, quia timorem ac terrorem iniebat, vel etiam circa corpora, quia efficaciter illa movere poterat atque dejicere.

3. *Miraculosa Christi præsentis occultatio, Judæis coram, qualiter facta.* — Aliud erat genus miraculi, quod Christus hominum sensibus in eorum sese præsentia et clara luce celabat. Quomodo exponit D. Thomas, cum Augustino, quem ipse refert, et Euthym., Joan. 8, illud Joan. 8: *Jesus abscondit se, et exivit de templo*; et fortasse eodem modo accidit, quod dicitur Luc. 4: *Jesus transiens, per medium illorum ibat*. Quoniam potuerit alio etiam modo id fieri, scilicet, ut sua ita illos præsentia perterruerit, ut in eum quantumvis præsentem manus injicere non sint ausi. Illa vero sui occultatio fieri potuit absque actione miraculosa circa alios, per solam suspensionem influxus sensibilium specierum, sicut D. Thomas supra docuit, tenebras in die passionis fieri potuisse per solam suspensionem influxus radiorum solarium. Et si hoc modo facta est, non potest computari hoc miraculum inter ea quæ facta sunt circa animas, sed potius videtur esse miraculum circa ipsum corpus Christi, in quo tale habebat dominium, ut posset etiam actionem naturalem seu emanationem specierum suspendere, sicut miraculum tenebrarum magis fuit circa solem quam circa aerem. Alio vero modo potuit illud miraculum fieri, scilicet, ut quamvis ipse Christus sui species effunderet, alii nihilominus vel illis uti, vel ad eum vi-

dendum attendere non possent; et si hoc modo factum est, magis proprie dici potest miraculum illud circa animas extitisse; prior tamen modus videtur facillior, et consentaneus doctrinæ D. Thomæ, infra, q. 54, art. 1, ad 2 et 3.

4. In solutione ad 2, duo attingit D. Thomas. Alterum est, cur Christus miracula fecerit per actiones et res sensibiles, quales sunt contactus, saliva, et alia id genus. Et respondet id fecisse, ut doceret ipsam carnem suam habuisse vim effectricem horum miraculorum; de qua re videri possunt dicta superiori tomo, disp. 31, sect. 3, 5, 6 et 8. Alterum est, cur Christus quædam miracula non subito, sed paulatim perfecit. Et duplicem causam indicat. Prior est indispositio, non physica, sed moralis hominis suscipientis beneficium, quem paulatim volebat Christus ad perfecte credendum inflectere; posterior est significatio alicujus mysterii. Quod est notandum, ut Christi miracula non solum ut eximia opera ac beneficia a nobis considerentur, sed etiam ut signa, per quæ interdum aliquid innuebat, seu loquebatur. Reliquæ solutiones non indigent aliqua notatione.

ARTICULUS IV.

Utrum convenienter Christus fecerit miracula circa creaturas irracionales.

1. *Ad quartum sic proceditur. Videtur quod inconvenienter fecerit Christus miracula circa creaturas irracionales. Bruta enim animalia sunt nobiliora plantis. Sed Christus fecit aliquod miraculum circa plantas, puta cum ad verbum ejus est siccata ficulnea, ut dicitur Matth. 21. Ergo videtur quod etiam circa animalia bruta miracula facere debuisset.*

2. *Præterea, pœna non juste infertur nisi pro culpa. Sed non fuit culpa ficulneæ, quod in ea Christus fructum non invenit, quando non erat tempus fructuum. Ergo videtur quod inconvenienter eam siccaverit.*

3. *Præterea, aqua et aer sunt in medio cœli et terræ. Sed Christus aliqua miracula fecit in cœlo (sicut supra dictum est); similiter etiam in terra, quando in ejus passione terra mota est. Ergo videtur quod etiam in aere et aqua aliqua miracula facere debuerit, ut mare dividere, sicut fecit Moyses, vel etiam flumen, sicut fecerunt Josue et Elias, et ut fierent in aere tonitrua, sicut factum est in monte Sinai, quando lex dabatur, et sicut Elias fecit, 3 Reg. 18.*

4. *Præterea, opera miraculosa pertinent ad opus gubernationis mundi per divinam providentiam. Hoc autem opus præsupponit creationem. Inconveniens ergo videtur quod Christus in suis miraculis usus est creatione, quando, scilicet, multiplicavit panes. Non ergo convenientia videntur fuisse ejus miracula circa irracionales creaturas.*

Sed contra est, quod Christus est Dei sapientia, de qua dicitur Sap. 8, quod disponit omnia suaviter.

Respondeo dicendum, quod (sicut supra dictum est ¹) miracula Christi ad hoc ordinantur, quod virtus divinitatis cognosceretur in ipso ad hominum salutem. Pertinet autem ad virtutem divinitatis, ut omnis creatura sit ei subjecta. Et ideo in omnibus creaturarum generibus miracula eum facere oportuit, et non solum in hominibus, sed etiam in irrationalibus creaturis.

Ad primum ergo dicendum, quod animalia bruta propinque se habent secundum genus ad hominem, unde et eodem die cum homine facta sunt. Et quia circa corpora humana multa miracula fecerat, non oportebat quod circa corpora brutorum animalium aliqua miracula faceret; præsertim quia quantum ad naturam sensibilem et corporalem, eadem ratio est de hominibus, et de aliis animalibus, præcipue terrestribus. Pisces autem cum vivant in aqua, magis a natura hominum differunt; unde et alio die sunt facti. In quibus miraculum Christus fecit in copiosa piscium captura, ut legitur Luc. 5, et Joann. ult.; et etiam in pisce quem Petrus cepit, et in eo invenit staterem. Quod autem porci in mare præcipitati sunt, non fuit operatio divini miraculi, sed operatio dæmonum ex permissione divina.

Ad secundum dicendum, quod sicut Chrys. dicit super Matth. ², cum in plantis vel brutis aliquid tale Dominus operatur, non quæras qualiter juste siccata est ficus, si tempus non erat. Hoc enim quærere est ultimæ dementiæ, quia, scilicet, in talibus non invenitur culpa et pœna, sed miraculum inspice, et admirare miraculi factorem. Nec facit creator injuriam possidenti, si creatura sua suo arbitrio utatur ad aliorum salutem; sed magis (ut Hilar. dicit super Matt. ³) in hoc bonitatis Dominicæ argumentum reperimus. Nam ubi afferre voluit

¹ Art. præc.

² Hom. 68 in Matth., dum agit de Hist. ficulneæ, t. 3.

³ Can. 21 in Matth., parum ante medium.

procuratae per se salutis exemplum, virtutis suae potestatem in humanis corporibus exercuit; ubi vero in contumaces formam severitatis constituebat, futuri speciem damno arboris indicavit; et praecipue (ut Chrysostomus dicit) in ficulnea, quae est humidissima, ut miraculum majus appareat.

Ad tertium dicendum, quod Christus etiam in aqua et in aere fecit miracula quae sibi conveniebant, quando, scilicet, ut legitur Matt. 8¹, imperavit ventis et mari, et facta est tranquillitas magna. Non autem conveniebat ei, qui omnia in statum pacis et tranquillitatis revocare venerat, ut vel turbationem aeris, vel divisionem aquarum faceret. Unde Apostolus dicit, Hebr. 12: Non accessistis ad tractabilem et accensibilem ignem, et turbinem, et caliginem, et procellam. Circa passionem tamen divisum est velum, ad ostendendum reserationem mysteriorum legis. Aperta sunt monumenta, ad ostendendum quod per ejus mortem mortuis vita daretur. Terra mota est, et petrae scissae sunt, ad ostendendum quod lapidea hominum corda per ejus passionem emollirentur, et quod totus mundus virtute passionis ejus erat in melius commutandus.

Ad quartum dicendum, quod multiplicatio panum non est facta per modum creationis, sed per additionem extraneae materiae in panes conversae. Unde Augustinus super Joann. dicit¹: Unde multiplicat de paucis granis segetes, inde in manibus suis multiplicavit quinque panes. Manifestum est autem quod per conversionem grana multiplicantur in segetes.

COMMENTARIUS.

Littera D. Thomae est elegantissima et perspicua. Solum ergo superest circa totam quaestionem animadvertendum, D. Thomam mentionem fecisse omnium miraculorum quae circa res a se distinctas operatus est Christus, praetermisisse autem ea quae circa seipsum est operatus, cum tamen illa sint omnium excellentissima et maxima, et ad doctrinam Christi confirmandam efficacissima, ex quibus alia facta sunt in Christi infantia, ut partus ex Virgine; alia tempore praedicationis, ut quod quadraginta diebus sine cibo et potu jejuna-verit, quod super aquas ambulaverit, etc.; alia in ejus passione et morte, ut quod aqua et sanguis fluxerint e corpore jam emortuo;

¹ Loco jam dicto in princ. hujus solutionis.

alia in ejus resurrectione. Haec vero non sine causa praetermisit D. Thomas. Nam inter haec quaedam sunt quae ita pertinent ad corpus Christi, ut etiam fiant circa res alias, ut est occultari sensibus, ambulare super aquas, et haec non sunt ommissa, sed inter illa censentur miracula, quae circa res alias sunt facta. Alia vero sunt miracula propria ipsius corporis Christi, quasi in ipso manentia, et haec inter mysteria ipsius vitae Christi merito numerantur et declarantur, sicut in superioribus factum est de miraculis infantiae et jejunii, et inferius fiet de miraculis passionis et resurrectionis; et ideo nullum ex his miraculis declarandum supererat, praeter quam transfigurationis ejusdem. De qua propterea convenientissimo ordine D. Thomas quaestionem sequentem instituit, eamque nos post sequentem item disputationem explicabimus.

DISPUTATIO XXXI,

In quatuor sectiones distributa.

DE EFFICACIA MIRACULORUM CHRISTI AD DOCTRINAM EJUS SUADENDAM.

De miraculis Christi secundum se, id est an vere facta sint, quae potestate ac virtute, quaque actione ac modo, nihil hoc loco addendum occurrit iis quae in priori tom., disp. 31, tractavimus. Quoniam vero ea miracula Christus edidit ad suam divinitatem manifestandam, confirmandamque doctrinam, illud videtur hujus loci proprium, ut ostendamus quam fuerint ad hunc finem assequendum efficacia. In quo tria potissimum consideranda veniunt, scilicet, quam fuerint illa miracula ad praedictum effectum necessaria vel utilia; rursus quam sufficientia et efficacia; ac denique in quibus hunc effectum habuerint.

SECTIO I.

Utrum miracula Christi fuerint simpliciter necessaria ad suadendam ac confirmandam ejus doctrinam.

1. Ratio dubitandi est, quia ipsemet Christus, Joan. 15, dicit: Si opera non fecissem eis, quae nemo alius fecit, peccatum non haberent; ergo erant illa opera simpliciter necessaria, ut homines Christo credere tenerentur; quandoquidem sine illis non peccarent non credendo; certum est autem Christum de peccato infidelitatis fuisse locutum; ergo fuerunt illa miracula necessaria ut Christi doc-

trinam satis credibilem redderent. Quia (ut constat ex materia de fide) obligatio ad credendum statim oritur, cum doctrina sufficienter praedicatur ac proponitur. Unde, Joann. 10, ait ipsemet Christus: Opera, quae ego facio in nomine Patris mei, haec testimonium perhibent de me; et infra: Si non facio opera Patris mei, nolite credere mihi. In quibus conditionis locutionibus necessitas talis medii virtute continetur. In contrarium vero est, quia praeter miracula possunt esse alia testimonia, quae ad doctrinam confirmandam sufficientia, ut sunt vitae puritas cum sapientia conjuncta, unde Christus dicebat: Quis ex vobis arguet me de peccato? Si veritatem dico vobis, quare non creditis mihi? Joann. 8. Item, prophetia, quae cum impleta ostenditur, sufficiens est veritatis testimonium; sic igitur Christus sine miraculis poterat ex prophetiis impletis ostendere se esse verum Messiam (ut saepius fecit); hoc autem principium sufficiens erat ut ostenderet se esse Deum, nam hoc etiam de vero Messia erat praedictum; ergo hoc etiam satis erat ut suae doctrinae veritatem confirmaret. Et confirmatur, nam Joannes Baptista nullis factis miraculis sola vitae sanctitate satis comprobavit testimonium quod de Christo reddebat, ita ut non possent Judaei prudenter non illi fidem adhibere; ergo, etc.

2. Suppono sermonem esse posse, vel de utilitate miraculorum ad confirmandam doctrinam, vel de necessitate simpliciter, quae intelligi potest aut secundum legem Dei ordinariam, aut etiam de potentia Dei absoluta; rursus, vel de necessitate absoluta, id est, nulla suppositione facta, vel de necessitate tantum ex hypothesi. Item tractari potest de necessitate, ut doctrina prudenter credi possit, vel non tantum ut possit, sed etiam debeat, nec possit homo sine infidelitate illi non assentiri. Denique sermo esse potest de necessitate vel in ordine ad fidem humanam, vel in ordine ad divinam, id est, certam et infallibilem, quae divina auctoritate nitatur. Advertendum ultimo est, non esse hic sermonem de quacunque doctrina in generali, sed in particulari de doctrina Christi, quae est supra omnem sensum, et supra omnem creatum intellectum.

3. Miracula ad suadendam Christi doctrinam convenientissima. — Primo igitur certum est, ad suadendam hanc doctrinam aptissima media et convenientissima fuisse opera miraculosa in ejus confirmationem facta. Hoc est

certissimum, primo, ex ipso usu, Christi testimonio confirmato, Joann. 5: Vos misistis ad Joannem, et testimonium perhibuit veritati; et infra: Ego autem habeo testimonium majus Joanne. Opera enim, quae dedit Pater, ut perficiam ea, illa testimonium perhibent de me; et c. 10: Opera, quae facio in nomine Patris mei, haec testimonium perhibent de me; et infra: Si mihi non vultis credere, operibus credite; et c. 14: Alioquin propter opera ipsa credite. Idem confirmat potestas data Apostolis ad facienda miracula, quia post Christum futuri erant primi hujus doctrinae praedicatores. Unde Paulus, ad Heb. 2: Quomodo nos effugiemus, si tantam neglexerimus salutem, quae cum initium accepisset enarrari per Dominum, ab eis qui audierunt, in nos confirmata est, contestante Deo signis et portentis. Idem videri licet in lege veteri. Moysi enim, quia futurus erat primus illius legislator, magna virtus et potestas in miraculis faciendis data est. Item apud omnes homines, qui Deo nolunt resistere, magnam vim semper habuerunt miracula ad caelestem doctrinam cognoscendam. Unde Joann. 3 dicebat Nicodemus: Scimus quia a Deo venisti, Magister. Nemo enim potest haec signa facere quae tu facis, nisi fuerit Deus cum eo; et 3 Reg. 17, mulier illa videns resuscitatum filium, dicebat ad Eliam: In isto cognovi quod vir Dei es tu, et quod verbum Dei manet in ore tuo. Ratio denique hoc confirmat, quia supernaturalis doctrina necesse est ut Deum ipsum habeat principalem auctorem et assertorem; ergo opera propria ipsius Dei sunt etiam aptissima ad confirmandam talem doctrinam; quod nimirum a Deo ipso originem ducat. Quia evidens est talia opera non posse fieri nisi virtute divina; evidens rursus est non posse Deum sua auctoritate singularique virtute mendacium confirmare; et ideo haec mira opera, in veritatis confirmationem facta, vocantur a Patribus, quasi sigillum Dei, quo talem doctrinam consignat.

4. Miracula non fuerunt simpliciter necessaria ad credendam Christi doctrinam. — Secundo, certum est talia miracula non fuisse simpliciter necessaria, ut doctrina Christi prudenter credi posset et deberet, non solum fide humana ac forniculosa, sed etiam infusa ac certa. Hoc etiam existimo certum, et probatur primo exemplo adducto Joannis Baptistae, cujus testimonium de Christo tale erat, ut omni fide dignum esset; ita ut qui sufficientem illius cognitionem haberet, graviter peccaret illi non assentiendo; sed ille non fe-